

"EU:s militära resurser måste avskräcka våldsverkare. Dit är det långt."

Krönika i Östgöta –Correspondenten 2008-01-05

Sedan nyårsdagens morgon står Sverige stridsberett för ingripande i Mellanöstern eller Afrika med tio dagars varsel. Även om beredskapen brister vad gäller egna helikoptrar och en del annat, är det allvar nu. Och än så länge tycks den politiska enigheten över blockgränserna vara bred om att detta är ett rimligt och viktigt svenskt åtagande.

I intervjuer med soldater och befäl förefaller de flesta mest oroliga över om de över huvud taget ska skickas någonstans. Att den nordiska stridsgruppen efter all övning och förberedelse bara skulle bli kvar hemma vore en stor besvikelse. Det är ett helt nytt synsätt i svenska militära sammanhang.

Det traditionella svenska försvaret med allmän värnplikt har aldrig varit tänkt att användas i strid. Det är till för att avskräcka. Ett efter omständigheterna starkt försvar skulle avskräcka en angripare från att ge sig på Sverige som sådant eller använda sig av svenskt territorium i krigsföretag mot tredje part. Om det hade blivit ett angrepp, skulle naturligtvis krigsmakten kämpa. Men då hade egentligen försvaret misslyckats i sin huvuduppgift – att avvärja krig.

Militär avskräckning kan i kritisk diskussion utmålas som både skrämmande och löjlig. Avskräckning med kärnvapen – som Sverige länge övervägde men till slut avstod från – har kritiserats moraliskt men också just försvarats för att själva existensen av massförstörelsevapen och rädslan för konsekvenserna om de kom till användning bidragit till att krig inte brutit ut.

Militär makt för avskräckning är fortfarande det mest rimliga argumentet för att hålla ett militärt försvar och en krigsmakt i gång.

EU:s stridsgrupper, där Sverige deltar, är till för internationell krishantering. De har inga aggressiva syften utan är tänkta att ingripa för att också med militärt våld få stopp på brott mot mänskliga rättigheter och hindra bräckliga stater att falla sönder. Det är aktningsvärda uppgifter. Det är riktigt att Sverige vill ge sitt bidrag.

Men en grundläggande säkerhetsstrategi – som EU säger sig ha sedan 2003 – kan aldrig bara ha krishantering som syfte. Den måste egentligen syfta till avskräckning. EU:s militära resurser måste vara sådana att de avskräcker våldsverkare, i form av stater eller terrorgrupper, att sätta sina planer i verket.

Dit är det långt. Fortfarande är EU:s samlade militär styrkor små, inte bara i jämförelse med USA. Militär logik talar för att de måste byggas ut ordentligt för att fullgöra sina uppgifter trovärdigt. Men vad EU:s krishantering – civil såväl som militär – egentligen går ut på och vilka konkreta europeiska intressen den ska främja är inte i grunden klarlagt.

EU sägs nu vara en global aktör som ska kunna hävda sina intressen och projicera makt. Men denna stormaktsroll i vardande ska vara något annat än gammal europeisk kolonialpolitik. Den ska förlita sig mer på civil styrka, utvecklingssamarbete och diplomati än på militär makt. Den ska ingripa militärt på uppdrag av FN:s säkerhetsråd och inte utifrån egna bedömningar.

Allt detta låter bra. Men krishanteringen måste också kunna uttrycka avskräckning. Vi måste hitta former där förekomsten av krishanteringsstyrkor bidrar till att avskräcka från krig, terrorism och våldsdåd. Det får inte uppfattas som ett misslyckande om framtida stridsgrupper aldrig behöver skickas ut.

ANDERS MELLBOURN

Anders Mellbourn är journalist och docent i statsvetenskap, f d chefredaktör för Dagens Nyheter.